

Joó Tamás

Közelítések

Beszámoló az első Német-magyar Produceri Találkozóról

A budapesti Goethe Intézet adott otthont a november 12-én első alkalommal megrendezett Német-magyar Produceri Találkozónak. A találkozót a Goethe Intézet részéről Dr. Brigitte Kaiser-Derenthal igazgató, a rendezvényt szervező Ablak Európára Alapítvány részéről Csepregi Miklós kurátor nyitotta meg.

Grunwalsky Ferenc, a Magyar Mozgóképek Közalapítvány (MMKA) elnöke került a protokollt: megnyitójában gyakorlati kérdéseket és javaslatokat vetett fel. 1995-ben született egy tervezet magyar-német államközi egyezményre a kultúra területén. Az egyezmény a filmes együttműködés alapját képezhetné, és szeretnék elérni, hogy egy ilyen egyezmény a jövő évi Magyar Filmhetet követő Berlini Nemzetközi Filmfesztiválon a két állam részéről végre aláírásra kerüljön. Konkrét együttműködést javasolt a magyar alapítvány és a szintén közpénzt felhasználó német tartományi alapok között. Az együttműködés a közös projektfejlesztés területén kezdődhetne, de ki kell terjeszteni az ellenőrzésre is. Ezeknek a kétoldalú kapcsolatoknak nagy jelentőségük lenne a magyar-német koprodukciók esetén akkor is, amikor a magyar filmtörvénnyel megváltoztatott adójogszabályok által biztosított adókedvezményeket kell érvényesíteni, elismertetni. Végezetül, megkérte a résztvevő producereket, állítsanak össze egy hibajegyzéket a koprodukciók során felmerülő nehézségekről: az alapítvány számára ez nagy segítség lenne a megfelelő fejlesztések végrehajtásához.

Grunwalsky Ferenc egy Nyugat-Európára nyitott alapítvány pragmatikus és puritán vezetőjeként mutatkozott be. Jó lenne, ha az Alapítvány politikájában végbement kezdeti pozitív változások mellett a gyakorlatban is rátérnének a pán-európai gondolkodásmódra: végre kötelességüknek éreznék az összeurópai programokban való magyar részvétel támogatását.

Peter Dinges, a Német Szövetségi Filmalap (Filmförderunganstalt, FFA) elnöke részletesen ismertette az általa vezetett intézmény inkább gazdasági és a BKM (Die Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien – ez Dr. Christina Weiss szövetségi minisztert jelenti) kulturális támogatási formáit, a támogatás éves volumenét és a szabályozás elveit, lényegi pontjait.

Kirsten Niehuus, aki az FFA alelnöki tisztségéből november 1-én lépett Berlin-Brandenburg tartomány filmalapja, a Medienboard Berlin-Brandenburg élére, a tartományi alapok szerepét, feladatait és a német filmfinanszírozás jellegzetességeit mutatta be. A német filmfinanszírozást meghatározó első számú tényező az, hogy Németországban mint szövetségi államban a kultúra „Ländersache”, azaz tartományi és nem szövetségi ügy. A második fontos mozzanat, hogy a film mint művészet általános társadalmi elfogadottsága majdnem annyira alacsony, mint Magyarországon. A két ország finanszírozási adatait összehasonlítani egyelőre nem lenne túl tanulságos, de kiragadott példaként, viszonyításképpen: ha a magyar központi támogatás volumene elérné az ígért hat, illetve tízmilliárd forintot, úgy egy főre vetítve már majdnem elérné, illetve jóval meghaladná a német központi támogatás mértékét – nem beszélve a magyarországi forgatás jóval kedvezőbb költségeiről! Egy másik példa az összehasonlítás kedvéért: Franciaországban az évente játékfilm-gyártásra fordított központi állami támogatás egy főre vetítve a német mintegy ötszöröse. Németországban régi téma a magánbefektetők pénzét gyártásra fordító film- és médialapok helyzete: ezeken keresztül a szövetségi támogatás csaknem tízszerese, évente mintegy kétmilliárd euró áramlik elsősorban amerikai stúdiófilmek költségvetéseibe.

A rendezvényen nagy számban résztvevő magyar producerek közül az első kérdésre Szekeres Dénes, a Tivoli Film-produkció Kft. vezetője vállalkozott: ismertette egy filmtervének történetét,

amely azért nem német részvétellel valósul meg, mert a producerek nem találtak olyan német televíziót, amely hajlandó lett volna a forgatókönyv alapján szándéknyilatkozatot adni a film sugárzására illetőleg megvételére. Az igazgatónő válaszában hangsúlyozta, hogy a magyar részvételű producióknak ugyanúgy számolniuk kell a piaccal, mint ahogy a német producereknek. A tartományi alapokat adókból tartják fenn és a konkrét ügyben érintett Mitteldeutsche Medienförderung GmbH (MDR) egyik nagy befizetője a Mitteldeutscher Rundfunk, Thüringia, Szászország és Sachsen-Anhalt tartományok közös közszolgálati televíziója.

Kabay Barna, a München melletti Starnbergben élő filmrendező, -producer magyar-német filmes alkotóműhely létrehozását javasolta, hogy fokozódjon az olyan koprodukciós filmek száma, amelyekben nem a magyar forgatási lehetőség gazdaságossága az elsődleges szempont az együttműködésben. Kiemelte, hogy egy ilyen műhely munkájában a Goethe Intézetnek és az Intézettel kapcsolatban álló íróknak nagy szerepe lehetne. Az előtte felszólalókat követve a filmalapok közötti egyezmények megkötését is szorgalmazta.

Miskolczi Péter, a Független Magyar Producerek Szövetségének elnöke gyakorlati aspektusból vizsgálta a magyar-német koproduciókat és azok történetét a nyolcvanas évektől. A közelmúltban forgatott filmek példáin keresztül szemléltette a magyarországi forgatás "komparatív" előnyét: e filmek költségvetésében a forgatási költség aránya 25-30 százalékkal kisebb volt, ha azokat Magyarországon forgatták. A gyakorlatban azonban ritka a közös forgatókönyv-fejlesztés, dacára a német projekt-piacokon és fesztiválokon (Berlin, Mannheim, Cottbus, Köln) való rendszeres magyar jelenlétnek. A német vendégek számára lényegre törően elemezte a magyar filmfinanszírozás állapotát: a gyakorlat nagyon közelít az egy lábbon álló modellhez, amelyben az állami források szinte kizárólagos elosztója az MMKA, amelynek a televíziókkal való megállapodásaiból származó kerete is egyre szűkül.

Miskolczi Péter megkérte három producer kollégáját, hogy számoljanak be magyar-német koproducióik gyártási tapasztalatairól. Sípos Áron *Szomorú vasárnap* című filmje - amely németországi népszerűségén túl hetven hónapja szerepel az új-zélandi mozik műsorán - német kezdeményezésre jött létre a film alapjául szolgáló Nick Barkow-regényből. A német partnernek több magyar céggel való tárgyalása után esett a választása Sípos Áron Kft.-jére.

Barbalits Péter a *Sorstalanságot* a nemzetközi koproduciók állatorvosi lovának nevezte. A koprodució történetének elbeszéléséből nemcsak a producere a film gyártása közben ért támadásokra derült fény, de szavaiból kiérződött az a bizonytalanság is, amely Magyarországon a koprodukciós ismeretek hiányából fakad.

Kántor László, a Budapest Filmstúdió vezetője, *Dallas* című filmjét mind a Bajor Tartományi Filmalap (FFF) mind a Bajor Televízió (BR) támogatta. A koprodukciós partner (a Németország számára Oscar-díjat hozó *Hontalanul Afrikában* című filmet is gyártó müncheni MTM GmbH) csődje ellenére a produciót befejezték, így a filmjogok elosztása jelentett nagy nehézséget a bonyolult jogi helyzetben.

Dr. Taba Miklós, a Nemzeti Filmiroda igazgatója és Csutak Tamás, a Filmirodával együttműködő Abacus-Consult Kft. tanácsadója rendkívül tisztán és közérthetően mutatta be a magyar adókedvezmények és az erre való jogosultságokat bizonyító igazolás kiadásának eljárását. Gyöngyössi Bence, az Európa 2000 Kft. producere sürgette a normatív támogatások mielőbbi működésbe lépését.

Alexander van Dülmen, az A Company Consulting & Licensing elnök-vezérigazgatója a kelet-európai országok integrációs folyamatának jellegzetességeit és a marketing, a merchandising filmiparbeli növekvő szerepét hangsúlyozta. Kitért a helyi kultúra sajátosságainak piaci jelentőségére és az instabil médiumok általános káros hatására.

Rudi Zoltán, az MTV elnöke előadását annak a rövid ismertetésével kezdte, hogyan sodorta a médiatörvény 1996 után egy év alatt kilátástalan helyzetbe a közszolgálati televíziót. Alulfinanszírozottságuk megszüntetésének csak a valódi függetlenség szavatolása, a garantált normatív támogatás lehet az alapja, amelyről ez év júliusában kormányhatározat született. Ismertette az archívum hasznosítására és a hatékonyabb munkaerő-gazdálkodásra vonatkozó reformjavaslatait. Előkészítési szakaszban lévő terve a térség televízióinak együttműködése, egy "Közép-kelet-európai ARTE" létrehozása. Részletesen beszámolt reformtörekvéseiről és a 2008 márciusára elérendő célt a következőképpen foglalta össze: a Magyar Televízió új székháza lesz

a legkorszerűbb egész Európában, a normatív állami támogatás segítségével levetkőzi provincializmusát és tévéjátékok, tévéfilmek, nemzetközi koprodukciók partnerévé válik.

Mint kiderült, nagy a mentalitásbeli különbség a magyar és német filmgyártás között. Egy ilyen rendezvény lehetőség a távolság csökkentésére, a másik megismerésére. Sajnos mindig van esély arra, hogy a modernizációs folyamatok lelassuljanak. Talán egyszer a magyar film 1989 utáni hosszan tartó viszontagságos évei tanulságokkal is fognak valakinek szolgálni. Az előadások és a találkozó létrejötte mindenesetre optimizmusra ad okot: a jelenleg is zajló reformok, az Európai Unió adta lehetőségek és a Mozgóképtörvény érvényre juttatása egyszer a jövőben valóban az ágazat megújulásának kezdetét jelenthetik.

